

УДК 347.77

**ДЕЯКІ ТЕОРЕТИЧНІ ТА
ПРАКТИЧНІ ПІДХОДИ ДО
КОДИФІКАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА У
СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІ**

Наталія МИРОНЕНКО

доктор юридичних наук, професор, член-
кореспондент НАПрН України, заступник
директора з наукової роботи

Науково-дослідний інститут інтелектуальної
власності НАПрН України (Київ)

<https://orcid.org/0000-0003-0220-988X>

Сучасний стан законодавства у сфері інтелектуальної власності, завдання, які пов'язані з його удосконаленням, що впливають з положень Угоди про асоціацію між Україною та країнами ЄС, обраний Україною євроінтеграційний вектор трансформації всіх сфер суспільного життя вимагають оновлення доктринальних підходів до його розвитку. Це включає розробку нових підходів як до форми, так і до змісту цього законодавства з необхідністю врахування, у тому числі, і відповідних процесів, що відбуваються у сфері інтелектуальної власності під впливом цифрового середовища та обумовлені необхідністю забезпечення балансу публічних та приватних інтересів. Виконання зазначених завдань вимагає, першою чергою, визначення відповідного правового інструментарію. В статті доводиться, що саме кодифікація за своєю суттю, як форма систематизації законодавства, здатна забезпечити виконання цих завдань. Підкреслюється, що питання щодо доцільності кодифікації законодавства у сфері інтелектуальної власності є дискусійним в Україні, навіть серед прихильників такої кодифікації. Основна дискусія зосереджується навколо наступних питань: 1) чи повинна кодифікація законодавства у сфері інтелектуальної

UDC 347.77

**SOME THEORETICAL AND
PRACTICAL APPROACHES TO THE
CODIFICATION OF
INTELLECTUAL PROPERTY
LEGISLATION**

Myronenko, Nataliia

Doctor of Law Sciences, Professor,
Corresponding Member of the NALS of
Ukraine, Deputy Director for Research

Scientific-Research Institute of Intellectual
Property of the NALS of Ukraine (Kyiv)

The current state of legislation in the field of intellectual property, the tasks associated with its improvement arising from the provisions of the Association Agreement between Ukraine and the EU countries, the European integration vector chosen by Ukraine for the transformation of all spheres of social life require the renewal of doctrinal approaches to its development. This includes the development of new approaches to both the form and content of this legislation with the need to take into account, including, the relevant processes taking place in the field of intellectual property under the influence of the digital environment and due to the need to ensure a balance of public and private interests.

The fulfillment of these tasks requires, first of all, the determination of the appropriate legal instruments. The article proves that it is codification in its essence, as a form of systematization of legislation, that is able to ensure the fulfillment of these tasks. It is emphasized that the question of the expediency of the codification of legislation in the field of intellectual property is debatable in Ukraine, even among supporters of such codification. The main discussion centers around the following questions: 1) should codification of legislation in the field of

власності здійснюватися у межах Цивільного кодексу України (у деяких країнах в межах торгового кодексу), чи це має бути окремий кодифікаційний акт, в якому будуть об'єднані всі інститути права інтелектуальної власності, як це має місце у Франції, чи кодифікацію необхідно здійснити окремо авторського права, окремо промислової власності; 2) як має співвідноситися кодифікований акт із спеціальним законодавством щодо окремих інститутів права інтелектуальної власності; 3) як має співвідноситися кодифікований акт із законодавством, яке до нього дотичне. Обґрунтовється, що кодифікація законодавства у сфері інтелектуальної власності у межах Цивільного кодексу України не може вирішити нагальних проблем його подальшого розвитку, наводяться також аргументи щодо неможливості кодифікувати все законодавство в одному кодифікаційному акті, як це має місце у Франції та Австрії завдяки різним системам кодифікації. Розглядається проблема взаємопроникнення норм законодавства у сфері інтелектуальної власності в законодавство інших галузей права і навпаки. Аналізується досвід кодифікації законодавства у сфері промислової власності Італії, Іспанії, Португалії, Туреччини, визначаються загальні та відмінні підходи щодо взаємодії положень цього законодавства із положеннями норм охоронного законодавства на прикладі кримінальної відповідальності за порушення прав на торговельні марки. Формулюються висновки та пропозиції щодо зміни методологічних підходів вирішення цієї проблеми в законодавстві України.

Ключові слова: кодифікація, право, законодавство, власність, торговельні марки, цивільний кодекс, публічне, приватне, інтерес

Правовим інструментом забезпечення якості та ефективності законодавства є його систематизація. Зазвичай під систематизацією розуміють діяльність, пов'язану з упорядкуванням і удосконаленням законодавчих та інших нормативно-правових актів, зведенням їх у єдину внутрішньо узгоджену систему [1, с. 256]. У доктрині права інтелектуальної власності пропонується визначення систематизації законодавства у сфері

intellectual property be carried out within the scope of the Civil Code of Ukraine (in some countries within the scope of the Commercial Code), or should it be a separate codification act in which all institutions of intellectual property rights will be combined, as is the case in France, whether codification must be carried out separately for copyright, separately for industrial property; 2) how should the codified act relate to special legislation regarding individual institutions of intellectual property law; 3) how the codified act should relate to the legislation related to it. It is substantiated that the codification of legislation in the field of intellectual property within the Civil Code of Ukraine cannot solve the urgent problems of its further development, arguments are also given regarding the impossibility of codifying all legislation in one codification act, as is the case in France and Austria due to different codification systems. The problem of mutual penetration of legislation in the field of intellectual property into the legislation of other branches of law and vice versa is considered. The experience of the codification of legislation in the field of industrial property in Italy, Spain, Portugal, Turkey is analyzed, common and different approaches are determined regarding the interaction of the provisions of this legislation with the provisions of the protective legislation on the example of criminal liability for infringement of trademark rights. Conclusions and proposals regarding changes in methodological approaches to solving this problem in the legislation of Ukraine are formulated

Keywords: codification, law, legislation, property, trademarks, civil code, public, private, interest

інтелектуальної власності як тривалу поетапну й комплексну процедуру упорядкування та вдосконалення законів та підзаконних нормативно-правових актів, що регулюють сферу інтелектуальної, творчої діяльності та визначають правовий статус суб'єктів інтелектуальної власності та режими надання охорони, здійснення та захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності [2].

Щодо форм систематизації, то серед них виокремлюють інкорпорацію та кодифікацію [3, с.88; 4, с. 126], консолідацію [1, с 260; 5, с. 111-114], а також таку форму систематизації як облік нормативних актів. [6, 7]

Сучасний стан законодавства у сфері інтелектуальної власності, завдання, які пов'язані з його удосконаленням, що впливають з положень Угоди про асоціацію між Україною та країнами ЄС, обраний Україною євроінтеграційний вектор трансформації всіх сфер суспільного життя вимагають оновлення доктринальних підходів до його розвитку. Це включає розробку нових підходів як до форми, так і до змісту цього законодавства з необхідністю врахування, у тому числі, і відповідних процесів, що відбуваються у сфері інтелектуальної власності під впливом цифрового середовища та обумовлені необхідністю забезпечення балансу публічних та приватних інтересів. Виконання зазначених завдань вимагає, першою чергою, визначення відповідного правового інструментарію. Саме кодифікація за своєю суттю, як форма систематизації законодавства, здатна забезпечити виконання цих завдань. Тому дослідження проблем кодифікації законодавства у сфері інтелектуальної власності, її методології та шляхів здійснення є актуальними.

Сьогодні слід констатувати відсутність цілісної правової теорії кодифікації, починаючи із визначення категоріального інструментарію проблеми і завершуючи кодифікаційною (юридичною) технікою.

Історія наукової думки свідчить про формування різних підходів до розуміння кодифікації законодавства. Сучасні джерела вказують, що разом із класичним визначенням кодифікації як найбільш складної форми систематизації (такої думки, зокрема, дотримуються такі вчені як В. Ковальський, І. Козінцев, М. Кравчук, А. Олійник, С. Гусарев, О. Слюсаренко, П. Рабінович, О. Скакун) набуває свого розвитку розуміння кодифікації як особливого виду правотворчості (таку концепцію підтримують О. Зайчук, Н. Онищенко, В. Нерсесянц).

Нарешті, є ще один напрям у теорії кодифікації, в якому поєднуються перші два підходи. На думку представників цього напрямку – це така юридична діяльність, яка поєднує у собі і риси правотворчості, і риси систематизації: у результаті кодифікації створюється новий нормативно-правовий акт, в якому містяться новостворені норми та долаються таким чином існуючі прогалини (властивість правотворчості), завдяки якому усуваються колізії, повтори, протиріччя, порушення єдності і системності правових приписів (ознаки систематизації) [8, с.31-36;]. Такої позиції притримується і Погорелов Є.В. [9, с. 48]. Наведена точка зору щодо суті кодифікації ґрунтується на комплексному підході і відображає найбільш повно її зміст та форму, внутрішні та зовнішні її аспекти. Змістом кодифікаційної діяльності є зміна змісту правового стандарту поведінки суб'єктів права у певній галузі відносин, які об'єднані одним предметом регулювання. Така зміна може полягати у створенні нових правил поведінки, усуненні дублюючих норм, в яких такі правила закріплені, об'єднані та систематизації чинних норм, що виправдали себе, перероблені їх змісту, узгоджені. Такі зміни спрямовані на забезпечення максимальної повноти регулювання певної сфери відносин відповідно до суспільних вимог та виходячи з прогностичної функції права.

Поняття «кодифікація законодавства» і «кодифікації законодавства у сфері інтелектуальної власності» співвідносяться між собою як загальне та одиничне. Тому, виходячи з викладених загальних підходів до визначення кодифікації законодавства є підстави зробити висновок, що кодифікації законодавства у сфері інтелектуальної власності притаманні ті ж властивості й ознаки, що і такому феномену як «кодифікація законодавства»: вона є формою систематизації законодавства і особливим видом правотворчості, здійснюється компетентними державними органами, знаходить своє

втілення у кодифікаційному акті. Відмінність її від кодифікації в інших сферах характеризується межами, які визначаються предметом регулювання, що охоплює певне коло суспільних відносин, у даному випадку ті, що виникають у зв'язку із створенням, охороною, використанням та захистом результатів творчої інтелектуальної діяльності.

Питання щодо доцільності кодифікації законодавства у сфері інтелектуальної власності є дискусійним в Україні, навіть серед прихильників такої кодифікації. Основна дискусія зосереджується навколо наступних питань: 1) чи повинна кодифікація законодавства у сфері інтелектуальної власності здійснюватися у межах Цивільного кодексу України (у деяких країнах в межах торгового кодексу), чи це має бути окремий кодифікаційний акт, в якому будуть об'єднані всі інституту права інтелектуальної власності, як це має місце у Франції, чи кодифікацію необхідно здійснити окремо авторського права, окремо промислової власності; 2) як має співвідноситися кодифікований акт із спеціальним законодавством щодо окремих інститутів права інтелектуальної власності; 3) як має співвідноситися кодифікований акт із законодавством, яке до нього дотичне.

Щодо першої групи питань. Основний аргумент обмежити кодифікацією законодавства у сфері права інтелектуальної власності Цивільним кодексом України, які наводять цивілісти полягає, на їх думку, у співпадінні предмету правового регулювання. Законодавчим підґрунтям такого твердження є положення ч. 2 ст. 418 ЦК України. Водночас, якщо проаналізувати норму вказаної статі, то в ній відсутнє визначення предмету правового регулювання права інтелектуальної власності. У статті мова йде лише про складові змісту права інтелектуальної власності, а не про предмет правового регулювання, як наприклад у ч. 1 ст. 1 ЦК України.

Запропонована в літературі модель кодифікувати все законодавство України у сфері інтелектуальної власності у межах одного кодифікаційного акту, як це має місце у Франції, Австрії, не є обґрунтованою, оскільки модель кодифікації в цих країнах і Україні принципово різні: там інституційна система, в Україні – пандектна система; там – кодифікаційний акт побудований за наступними інститутами – об'єкти, суб'єкти, відносини, в Україні структура кодексу передбачає наявність загальної та особливої частини; там – кодифікаційний акт носить компіляційний характер і після його прийняття інші акти не діють; в Україні кодифікаційний акт являє собою системний закон, норми якого між собою органічно поєднуються, а інші закони можуть застосовуватися і конкретизувати норми кодексу.

Наведена пропозиція не враховує й особливостей принципів правового регулювання авторського права та промислової власності. Саме принципи визначають особливості правового режиму об'єктів, які набувають правову охорону авторським правом чи правом промислової власності. Недаремно в деяких країнах окремо кодифікують законодавство в сфері авторського права та в сфері промислової власності. При інституційній системі кодифікації об'єднати ці норми можливо при пандектній системі – ні.

Автор даної статті є прихильником розробки спеціальних кодифікаційних актів законодавства у сфері інтелектуальної власності: у сфері авторського права і суміжного права та у сфері промислової власності..

Щодо співвідношення кодифікованого акту та спеціального законодавства у сфері інтелектуальної власності, то це питання не знайшло широкого обговорення у наукових джерелах. При відповіді на нього доцільно звернутися до практики законодавчого регулювання країн ЄС, що є виправданим у контексті обраного Україною євроінтеграційного вектору розвитку. Аналіз законодавства європейських країн свідчить про існування двох тенденцій співвідношення положень кодифікованого акту із спеціальним законодавством, що залежить від обсягу кодифікації такого законодавства. Так, коли законодавство у сфері інтелектуальної власності кодифіковано у межах цивільних або торгових кодексів спеціальне законодавство діє паралельно з такими кодифікованими актами. Саме така ситуація склалася в Україні при частковій кодифікації вказаного законодавства в межах цивільного кодексу. За умови кодифікації законодавства у сфері інтелектуальної власності в окремих,самостійних законах у сфері авторського права або промислової власності

спеціальне законодавство поглинається таким кодифікаційним актом і паралельно з ним не діє. Прикладом цього можуть служити Кодекс промислової власності Італії [10], Кодекс промислової власності Португалії [11], Кодекс промислової власності Іспанії [12], Кодекс промислової власності Туреччини [13].

Найбільш складною у теоретичному та практичному сенсі є проблема співвідношення кодифікованого акту у сфері інтелектуальної власності із дотичним до нього законодавством, що має інший спеціальний предмет регулювання, але містить низку положень, що мають відношення до інтелектуальної власності. При розгляді цього питання необхідно враховувати 1) якість кодифікаційного акту; 2) ступінь досягнення цілей кодифікації.

Якщо узагальнити результати попередніх досліджень, які торкалися питань характеристики кодифікаційних актів, то до ознак кодифікаційного(них) актів у сфері інтелектуальної власності необхідно віднести наступні: він є кінцевим результатом процесу кодифікації та суттєво відрізняється від усіх попередніх актів, що регулювали відносини, які стали предметом регулювання такого акту; це комплексний або зведений акт, який охоплює норми різних нормативно-правових актів, що характеризувалися єдністю предмета; це основний акт, який діє у сфері інтелектуальної власності; розрахований на довготривалий період дії [14, с. 85-86; 15, с. 13-14].

Щодо досягнення цілей кодифікації законодавства у сфері інтелектуальної власності будемо виходити з того, що крім техніко-юридичної мети, яка є головною метою будь-якої кодифікації, у процесі здійснення цього виду систематизації законодавства будуть досягнуті: політична мета, зміст якої визначається глобалізацією економіки, інтеграцією міждержавних взаємовідносин, пріоритетом загальнолюдських цінностей, розбудовою толерантних, добросусідських відносин між державами; соціальна мета, що пов'язується із глобальним призначенням права, як засобу суспільного регулювання.

При наявності кодифікаційного акту у сфері інтелектуальної власності, який би відповідав зазначеним вимогам, вирішення питання його співвідношення із дотичним до нього законодавством має два аспекти свого прояву.

Перший пов'язаний із коректним використанням термінології та положень законодавства у сфері інтелектуальної власності. Дотримання цього принципу є важливим, оскільки будь-яка галузь права є не абсолютно, а відносно самостійною сукупністю норм, інститутів, підгалузей, що є елементами цілісної системи права. Недотримання цього призводить до конкуренції норм, неоднакового сприйняття на практиці одних і тих же термінів, часом безпідставного розширеного їх тлумачення. За таких умов ефективність правового регулювання, що буде базуватися на кодифікаційному акті апіорі буде знижуватися. Прикладом такої ситуації може слугувати наступне.

Відповідно до Закону України «Про театри та театральну справу» у процесі театральної діяльності здійснюється створення, публічне виконання, публічний показ, поширення та збереження творів театального мистецтва. Термін «твори», який використовується у зазначеному законі асоціюється з авторсько-правовою охороною, яка надається творам у галузі науки, літератури і мистецтва, до яких належать драматичні, музично-драматичні та інші твори, створені для сценічного показу та їх постановки.

Водночас, у процесі здійснення театральної діяльності створюються не лише об'єкти авторського права, а й інші об'єкти права інтелектуальної власності, зокрема об'єкти суміжних прав, об'єкти промислової власності, зокрема промислові зразки, засоби індивідуалізації. Можуть створюватися також об'єкти, які хоча і є результатом творчої діяльності, але не користуються правовою охороною як об'єкти інтелектуальної власності, наприклад - художній образ. Саме тому, використовувати для позначення результатів творчої театральної діяльності загальний термін «твори» не є коректним та призводить до змішування понять.

Викладене дає можливість зробити наступні висновки: 1) необхідно внести зміни до Закону України «Про театри та театральну справу», в якому замінити термін «твори» на більш загальний – «об'єкти» та навести їх невичерпний перелік, зазначивши в ньому об'єкти

права інтелектуальної власності; 2) у Кодексі України з авторського права і суміжних прав передбачити норму, в якій чітко зазначити обов'язковість використання відповідної термінології авторського права і суміжного права в усіх законах та підзаконних актах України, які використовують ці терміни із збереженням їх змісту, який визначений у зазначеному кодексі.

Якщо перший аспект співвідношення кодифікованого акту у сфері інтелектуальної власності пов'язаний із проникненням «матерії» цього законодавства в законодавство, що має інший предмет регулювання, то другий аспект, навпаки, пов'язаний із проникнення у сферу інтелектуальної власності положень інших галузей права.

У якості приклада розглянемо кореляцію норм, що встановлюють кримінальну відповідальність за порушення прав на торговельні марки у кримінальному законодавстві та у законодавстві у сфері промислової власності. Аналіз законодавства країн ЄС, які мають кодекси промислової власності свідчать про наявність двох протилежних тенденцій у правовому регулюванні цього питання: наявність норм, що передбачають окремі склади кримінальних злочинів, що включені до кодексу промислової власності; наявність відповідних норм, що встановлюють кримінальне покарання за порушення прав на торговельні марки в кримінальних кодексах відповідних країн.

До цього слід згадати, що ст. 61 Угоди ТРІПС (розділ 5 частини III («Кримінальні процедури»)) покладає на країни — члени Угоди обов'язок забезпечувати застосування кримінального покарання у випадках навмисної фальсифікації торговельних марок з комерційною метою. При цьому визначаються і відповідні санкції, які мають застосовуватися до порушників, а саме - ув'язнення, грошові штрафи, конфіскація, знищення фальсифікованих товарів і будь-яких матеріалів чи обладнання, використаних при вчиненні цих порушень. Такі санкції мають бути достатніми для того, щоб слугувати засобом стримування таких діянь.

Аналіз законодавства Іспанії дозволив встановити наступне. Відповідно до ч. 1 ст. 274 Кримінального кодексу Іспанії [16], злочином визнаються дії того, хто, переслідуючи промислові або комерційні цілі, без згоди володільця права промислової власності, яка вимагається відповідно до законодавства про торговельні марки, і знаючи про їх реєстрацію здійснює наступне:

- а) відтворює, виробляє або імпортує продукцію, використовуючи ідентичний оригінальному знак, що може призвести до їх змішування або
- б) пропонує, розповсюджує або комерціалізує продукти з відмітним знаком, який ідентичний оригінальному, що можуть бути помилково прийняті за попередні, або зберігає їх для цієї мети у випадку тих самих або подібних продуктів, послуг або діяльності, для яких таке право зареєстроване.

Друга частина вказаної статті встановлює кримінальну відповідальність за здійснення тих самих дій щодо послуг або діяльності щодо їх надання.

Злочином визнається також відтворення або імітація відмітної ознаки знаку, який є ідентичним або може бути помилково прийнятий за попередній. В якості санкції передбачено позбавлення волі та штраф або тільки позбавлення волі.

Якщо звернутися до Кодексу промислової власності Іспанії, то можна констатувати наступне: 1) кодекс також визначає дії, які є кримінально карані, зокрема, - неправдива вказівка джерела походження завдяки використанню товарних знаків або інших відмітних знаків. Такі дії караються конфіскацією продукції, яка маркована такими знаками, а винна особа повинна нести кримінальну відповідальність за вчинення злочину у сфері недобросовісної конкуренції; 2) норми двох кодексів існують автономно та слугують доповненням одне одному; 3) визначення кримінальної відповідальності за порушення прав на торговельний знак не носить комплексного системного характеру.

На відміну від Іспанії, Кодекс промислової власності Італії не містить норм, які б передбачали кримінальну відповідальність за порушення прав на торговельну марку, а лише дає посилання на кримінальний закон. Кримінальному кодексі Італії [17] передбачає

наступні склади кримінальних злочинів: підробка, зміна або використання розпізнавальних знаків або торговельних марок (ст. 473), ввезення в державу та введення в обіг продукції з фальшивими марками (ст. 474), реалізація промислової продукції з фальшивим маркуванням (ст. 517). Крім вказаних статей, згадування про порушення прав на торговельні марки міститься ще у ст. 514 вказаного кодексу. Злочином, зокрема вважається введення продукції в обіг на внутрішньому чи зовнішньому ринках промисловості, з підробленими або зміненими назвами, товарними знаками чи відмітними знаками, якщо це завдає шкоди відповідній галузі і кваліфікується як шахрайство проти національної промисловості.

Викладене дозволяє зробити наступні висновки: 1) у законодавстві Італії положення щодо кримінальної відповідальності викладені в одному спеціалізованому акті; 2) між законодавством у сфері промислової власності і кримінальним законодавством здійснена кореляція за допомогою використання банкетної норми; 3) кримінальне законодавство Італії не містить спеціального розділу, присвяченого злочинам у сфері інтелектуальної власності.

Кримінальна відповідальність за порушення прав на торговельні марки передбачена і в законодавстві Португалії. Докладно з формулюванням окремих складів злочинів ці питання вирішуються у Кодексі промислової власності Португалії. Так, кримінальна відповідальність настає за: повну або часткову підробку зареєстрованого товарного знаку, за його відтворення будь-яким чином без згоди власника (а) ст. 264); імітацію зареєстрованої торговельної марки в цілому або будь-якого її характерного елементу (b) ст.264); використання підробленої або імітованої торгової марки (с) ст. 264); використання, відтворення або імітацію добре відомі торговельні марки або відомої «високоякісної» торгової марки, чия реєстрація здійснена в Португалії (d)ст. 264); маркування своєї продукції зареєстрованою торговою маркою, що належить іншим (e)ст. 264); використання своєї зареєстрованої марки на продуктах, що належать іншим з метою обману споживача щодо походження продукції (f)ст. 264). Кваліфікуючими ознаками вказаних злочинів, що відображають ступінь їх суспільної небезпеки – намір завдати шкоду, отримання неправомірної вигоди. У якості санкцій застосовується позбавлення волі або штраф. Кримінальна відповідальність передбачена також за підготовчі дії до вчинення вказаних злочинів, у тому числі виготовлення, імітацію зберігання зареєстрованих знаків для себе або інших осіб (ст. 265). Доволі цікавим є положення ст. 266 Кодексу, яка передбачає збільшення штрафів на тритину за скоєння злочинів якщо правопорушення вчинено працівником або колишнім працівником потерпілої сторони або за її співучасті.

Крім згаданих злочинів Кодекс визнає кримінально караними діяння щодо використання незаконних торговельних марок, у тому числі і тих, які містять вирази або цифри, які суперечать праву, громадському порядку чи моралі (ст. 269), невикористання обов'язкових товарних знаків (ст. 270), неправомірне використання назв чи емблем (ст. 271) та інші.

Наведене дозволяє зробити наступні висновки: 1) в предмет правового регулювання відносин у сфері промислової власності включені відносини кримінально-правового характеру; 2) кримінальні злочини мають системний виклад; 3) Кримінальний кодекс Португалії не містить системного викладення злочинів у сфері інтелектуальної власності.

Якщо звернутися до законодавства України, то відповідно до ст. 229 Кримінального кодексу України відповідальність настає за незаконне використання торговельних марок, якщо це завдало матеріальної шкоди і такі дії вчинені умисно. У якості кваліфікуючих, обтяжуючих обставин визначені повторність, розмір матеріальної шкоди, спеціальний суб'єкт.

Закон України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» у ст. 16 містить перелік дій, здійснення яких є використанням торговельної марки. Вчиняти ці дії може або сам власник свідоцтва на торговельну марку, або інша особа за його дозволом. За відсутності такого дозволу буде мати місце незаконне використання торговельної марки. Відповідно до ст. 20 вказаного закону порушення прав власника свідоцтва тягне за собою юридичну відповідальність згідно чинного законодавства.

Така правова конструкція не дозволяє відокремити цивільні делікти від кримінальних злочинів та адміністративних проступків. За такої правової моделі одні й ті ж самі діяння

можуть бути одночасно об'єктом різних видів юридичної відповідальності. При здійсненні кодифікації законодавства у сфері промислової власності, визначення предмету правового регулювання, питання кореляції норм, наприклад, кримінального законодавства та норм щодо порушення прав на торговельні марки, що містяться у законодавстві про торговельні марки залишається відкритим, а межі взаємодії цих галузей права не визначені. У процесі підготовчої роботи до кодифікації законодавства у сфері промислової власності необхідно чітко визначити предмет правового регулювання, а також встановити які порушення прав на об'єкти промислової власності будуть підставами для господарської, цивільної, адміністративної та кримінальної відповідальності, а також змоделювати кореляцію норм спеціального законодавства у сфері промислової власності з нормами інших галузей права, що здійснюють охоронну функцію по відношенню до інтелектуальної власності. Звісно, моделі такої кореляції, як і сукупність порушень, які можуть скласти відповідну групу можуть бути різними. Аналіз законодавства країн ЄС, де вже здійснена кодифікація цього законодавства також свідчить про різний підхід до вирішення цих питань.

Якщо враховувати принципи побудови системи права України, правові традиції можна сформулювати основні вимоги, яким має відповідати визначення предмета кодифікації у контексті проведеного аналізу: 1) не порушуючи принципи побудови галузевої системи права кримінальні злочини та адміністративні проступки повинні знайти свої системне викладення у спеціальних галузевих кодифікаційних актах; 2) кореляція законодавства у сфері інтелектуальної власності із охоронним законодавством України має здійснюватися не лише за допомогою використання банкетних норм з посиланням на настання відповідальності за порушення відповідних прав, а й за рахунок визначення конкретних дій, які мають вищий ступінь суспільної небезпеки і підлягають кримінальному переслідуванню, дії, за вчинення яких доречно встановити адміністративну відповідальність, а за вчинення яких доцільно застосувати цивільну відповідальність; 3) змінити методологічний підхід до визначення порушень прав промислової власності - відійти від формулювання – все що посягає на права власника свідоцтва на торговельний знак або на права на інший об'єкт права промислової власності є порушенням – до формулювання конкретних порушень.

Посилання:

1. Скакун О. Ф. (2001) Теорія держави і права. Підручник. 656 с.
2. Бурлаков С. Ю., Міндрул А. В. та інші (2011) Теоретико-прикладні проблеми кодифікації законодавства у сфері інтелектуальної власності. Монографія. 326 с.
3. Братусь С. Н., Самощенко Н. С. (1962) Теоретические вопросы систематизации советского законодательства. Монографія. С. 82.
4. Рабінович П. М. (2007) Основи загальної теорії права та держави. Навч. посіб. 192 с.
5. Москвін С. С., Піголкін А. С. (1965) Законодательная техника. Монографія. 142 с.
6. Ведерніков Ю. А., Папірна А. В. (2008) Теорія держави і права. Навч. посіб. 333 с.
7. Петришин О. В., Погребняк С. П. та інші (2015) Теорія держави і права. Підручник. 368 с.
8. Борщевський І. В. (2007) Теоретичні засади кодифікації законодавства. Держава і право: 36. наук. праць. Юридичні і політичні науки. Вип.37. С. 31–36.
9. Погорелов Є. В. (2012) Кодифікаційна діяльність в правовій системі України (загальнотеоретичний аспект). Монографія. 167 с.
10. Codice della proprietà industriale, a norma dell'articolo 15 della legge 12 dicembre 2002, n. 273. - Decreto Legislativo 10 febbraio 2005, n. 30. URL: http://euipo.europa.eu/pdf/mark/nl_it_1_it.pdf.
11. Portuguese Industrial Property Code Decree-Law nr 16/95 of 24th January 1995/ URL: <https://wipo.int/edocs/lexdocs/laws/en/mo/mo006en.pdf>
12. Spanish Industrial Property Code (Royal Decree-Law of July 26, 1929, as last amended by Law No. 12/1975 on the Protection of Plant Varieties and by Law No. 17/1975 of May 2, 1975, Creating the Autonomous Body, the "Registry of Industrial Property"). URL: <https://wipo.int/edocs/lexdocs/laws/en/es/es005en.pdf>.
13. Кодекс промислової власності Туреччини. URL: <https://turklegal.com.tr/resources/public/en/legal/Turkish-Industrial-Property-Code-in-English.pdf>.
14. Оніщенко Н. М. (1999) Кодифікація та інкорпорація як методи систематизації законодавства. Правова держава: Щорічник наукових праць. Вип. 8. С. 82–87.

15. Пархоменко Н. М. (2012) Кодифікація законодавства України: історія, стан та перспективи. Проблеми вдосконалення та кодифікації законодавства України на сучасному етапі: Матеріали всеукраїнської наукової конференції молодих учених (Київ, 11 квітня 2012 р.). С. 12-16.

16. Кримінальний кодекс Іспанії. URL: https://www.mjusticia.gob.es/es/AreaTematica/DocumentacionPublicaciones/Documents/Criminal_Code_2016.pdf.

17. Кримінальний кодекс Італії. URL: https://www.imolin.org/doc/amlid/Italy/penal_code.pdf.

Статтю було подано	05.01.2023	The article was submitted
Статтю було доопрацьовано	18.01.2022	The article was revised
Статтю було прийнято	19.01.2022	The article was accepted